

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "

Helyben hához hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség köziratok visszafelvétele
 vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Költségvetés és más egyebek.

(—a.) Évtizedek óta nem történt meg, hogy a képviselőház idejében letárgyalta volna a költségvetést. Az ex-lex idejében még indemnitása sem volt a kormánynak, de már jóval azelőtt olyan szabálytalan volt a parlamenti gépezet működése, hogy mindig indemnitásra, rendkívüli felhatalmazásra szorult a kormány. Rendesen elkésve nyújtották be a költségvetést, de ha néha idejében kezdtek hozzá a költségvetés tárgyalásához, úgy elhúzódott a terjengős vita, hogy végre is, közeledvén az év vége, kénytelen volt a kormány indemnitást kérni a parlamenttől.

A házaszabályoknak célszerű módosítása a szólásszabadság megsértése nélkül módot nyújtott a képviselőháznak arra, hogy a költségvetési tárgyalás megrövidítésével idejét más hasznos alkotásokra fordíthassa. Erre pedig ugyancsak nagy szükség van, mert minden téren sok a teendő s a kormány felakarja használni a még rendelkezésére álló időt törvényhozási alkotásokra.

Ez a szándék vezette most a kormányt abban az indokolásban, hogy nem kért indemnitást a parlamenttől, hanem megkezdte a költségvetést. Hiszen a költségvetés bizottsági tárgyalása ugyanis elég beható volt. E vita alatt a miniszterek

elég részletes felvilágosítást adtak tárcáik minden ügyéről.

De már maga a költségvetés is olyan körültekintő munkával s olyan realitással van összeállítva, hogy teljesen feleslegessé teszi a szokásos szóáradatot, mely a költségvetés felett megindulni szokott. Utóvégre nem az a hivatása a törvényhozóknak, hogy szereplési viszketegeitől ingereltetve huzzák-halasszák az időt, hanem, hogy komoly kritikát gyakoroljanak. A nyolc órás ülések nagyon is elég időt hagynak a komoly kritikára, jóval többet, mint a négy-öt órás ülések. Csak arra nem alkalmasak ezek, hogy jegyzőkönyvhitelesítésekkel, napirend előtti vitával és hasonló szószátyárságokkal huzzák ki az időt.

Ez a költségvetés minden elődjénél bőkezűbben juttat pénzt arra, ami okvetlenül szükséges. 166 millióval többet fordít a kiadásokra, mint az ideai költségvetés. A fizetésjavítást most már az egész vonalon keresztül vitte a kormány. Míg a szabadelvű kormány csak az ő hű korteseinek a jegyzőknak juttatott, addig a nemzeti kormány juttat a nemzet minden napszámosának, tanítóknak, orvosoknak, bírácoknak, vasutasoknak, postásoknak stb. Két év alatt 54 millióval emelte a koalíció kormánya az állami alkalmazottaknak a fizetését. Ezzel pótolta a szabadelvű kormányok sok mu-

lasztását, ezzel kielégített sok jogos és méltányos igényt, de most már, Wekerle kijelentése szerint, elértük azt a határt, amelyet az ország lakosságának teherviselési képessége elénkbe állít.

A kulturális költségvetés is elérte azt a fokot, hogy nem kell többé Hamupipőke gyanánt szégyenkeznie a többi tárcával szemben. Apponyi kétszer annyit fordít kulturális célokra, mint elődei tettek.

Szociális és közgazdasági tekintetben pedig olyan ez a költségvetés, amilyenről a szabadelvű kormányok idejében almodni sem lehetett.

Mindezt pedig elérte a kormány újabb adóemelés nélkül. — Mert csak a szeszadót emelte a kormány s a még tárgyalásra váró adóreform sem foglal magában adóemelést, sőt a földadót és a III. osztályu kereseti adót tetemesen lejjebb szállítja.

Nincs tehát miért félnie a kormánynak a költségvetés megrostálásától. Csak rajta. A nyolc órás ülések alatt lesz reá elég idő. De azért van szükség ennek az alkalmazására, hogy a költségvetésen és a többi sablonszerű dolgokon kívül jusson idő másra is. Mert nemcsak a választói jog reformjára van szüksége az országnak, hanem még sok más egyébre, miknek előkészítésén régóta fáradozik a kormány.

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A becsületes megtaláló.

Írta: Jean Rivolin.

A villamoson állva, megpillantottam Breloc barátomat, a ki épp a Blanche-téren haladt keresztül s a ki olyan magából kikelt arcot vágott, hogy leszálltam megkérdezni az okát.

— A manóba is, Breloc, olyan arcot vágasz, mintha vadalmába haraptál volna.

Ő felelt:

— Nem csoda is, hisz mostanáig a rendőrségen voltam.

Azt hittem, hogy valami becsütelenséget követett el, azért kissé szomorkás arcot vágtam. Ő bizonyára eltalálta titkos gondolatomat, mert zavartan mondta:

— Pedig nincsen igazad. Azért kellett ott vesztegelnem, mert ma éjjel a Saint-Michel-köruton egy órát találtam. Kissé valószínűleg hangzik, ugy-e? Pedig úgy van, ahogy mondom és még most is beteg vagyok a méregtől és az ijedtségtől. Különben magamat okolom. Ráérsz néhány pillanatra?

— Persze, hogy rá.

— Tehát hallgass ide és okulj belőle. A talált órával kezembem — mondhatom, szép, aranyfedeles volt, a név kezdőbetűi finoman voltak belevésve — pont kilenc órakor beállítottam a rendőrségre és kértem, hogy vezessenek a rendőrfelügyelő elé. A felügyelő ur, a ki épp csokoládéját szűrcsölte, még csak jó

reggelt se mondott, helylyel se kínált meg, hanem rám mordult:

— Mit akar?

Diszkrét mosolyra húztam a számam, mint az olyan ember, aki valami fényes cselekedetet művelt és aki azt várja, hogy babérral fogják megkoszorozni.

— Rendőrfelügyelő ur, van szerencsém egy órát a kezéhez juttatni, amelyet ma éjjel találtam s amelyet...

Még be sem fejeztem a mondókámat, mikor a rendőrfelügyelő fölállt és ismételte:

— Órá! Órá!

A rendőrök piquet-t játszottak az örszobában. Hozzájuk kiáltott:

— Csukják be az utcai ajtót! Ugy járnak ide be, mint a galambfészekbe!

Azután mormolt valamit a szakállába, míg teljesítették a parancsot. Aztán megnyugodott, ismét helyet foglalt és így szólt:

— Adja ide azt a tárgyat.

Odaadtam.

Kezébe kaparította az órát, megtapogatta, azután forgatta jobbra-balra, szépen fölhuza és megvizsgálta a szerkezetét.

— Igen, — szólalt meg végre komoly arccal — órának óra, ez ellen semmi kifogás.

Azután az órát egy iromba nagy pénzszekrény fekére tette, a szekrényt kétszer, háromszor bezárta. Csodálkozva néztem rá. Majd megkérdezte:

— És hol találta, kérem ezt az értéktárgyat?

— Saint-Michel-köruton, — montam én.

— A földön, a gyalogjárón?

Helybenhagytam.

— Furcsa, nagyon furcsa, — szólt kis habozás után és nagyon gyanus pillantást vetett rám. — A gyalogjáró nem az a hely, a hol órát lehet találni.

Mosolyogtam.

A felügyelő összeráncalt homlokkal nézett rám. Én hallgattam és nem mosolyogtam többé.

— És kicsoda ön tulajdonképpen?

Megmondtam a nevemet.

— Hol lakik?

— A Blanche-téren.

— Miből él?

Megmondtam neki, hogy tizenkétezer korona évi járadékot kapok.

— Körübelől mennyi idő volt, mikor az órát találta?

— Ejjeli három óra.

— Nem több? — kérdezte a felügyelő, aki egyszerre gunyolódni kezdett.

— Istenem, nem volt több, — szóltam én naivul.

— Nos, gratulálok önnek, — gunyolódott tovább a faggatóm. — Ugy látszik, önnek rendkívül különös viszonyai lehetnek.

Mikor azt mondtam neki, hogy jogom van úgy élni, ahogy akarok, így szólt:

— Lehet csak azt nem értem, mit keresett ön éjjeli három órakor a Saint-Michel-köruton, mikor maga is azt állítja, hogy a Blanche-téren lakik?

— Állítom? Ha én valamit mondok, az igaz.

— Majd kiviláglik. De legyen olyan saives

Kongrua, autonómia, a protestáns egyházak segélyezése, adóreform, tüzhelyvédő törvény, sajtóreform, borhamisítás megállítás, polgári perrendtartás stb. stb. mind a kormány programján vannak és mielőbbi elintézésre várnak. Ehhez pedig idő kell. Ebből a szempontból örövendünk a költségvetés idejekorán való tárgyalásának. Vajha sikerülne idejében befejezni, hogy hadd jusson annál több idő a korszerű és szükségszerű alkotásokra.

A munkásbiztosító törvény módosítása. A munkásbiztosító törvény sokszor felpanaszolt hiányai olyan visszasságokat teremtettek a munkásbiztosítás terén, amelyeknek megszüntetését az illetékes körök is szükségesnek látják. Evégből mar hosszabb idő óta tanácskozások folynak a munkásbiztosító törvény módosítása céljából. *Kossuth* Ferenc kereskedelmi miniszter rendelte el ezeket a tanácskozásokat, amelyek már olyan előrehaladott stádiumban vannak, hogy nemsokára nyilvánosságra kerülnek a tárgyalásnak amaz eredményei, amelyekből megismerhető lesz milyen módon tartják szükségesnek a munkásbiztosító törvény módosítását.

Az annexió törvényjavaslat előkészítésére kiküldött bizottság ma délelőttre hirdetett ülését, melyen előadót kellett volna választania, nem tartotta meg, mert csak négy képviselő jelent meg az ülésen.

Andrássy a bankról. Andrássy belügyminiszter előtt a folyosón tegnap több képviselő szóvá tette a bankkérdést. A belügyminiszter kijelentette, hogy a bankkérdés megfelelő megoldást fog találni. Nem lehetetlen azonban, hogy compromissummal oldják meg a kérdést.

és ne térjen ki mindig a kérdés elől és telegen egyenesen azokra a kérdésekre, amelyeket kötelességszerűen önhöz intézek. Kérem, mit keresett olyan későn abban a városnegyedben, amely nem is az öné?

Azt mondtam neki, ami igaz is volt, hogy a barátomtól jöttem.

Följegyezte és tovább faggatott:

— És ki barátja?

— Mi a köze hozzá? — törtem ki boszusan.

— Velem beszél? — kiáltott rám a felügyelő.

— Meghiszem azt.

A felügyelő kék-zöld lett a haragtól.

— Ah, ugy, fiatal barátom, tehát kizökkent a szerepéből. No, erre a hangra nem lett volna szabad engem figyelmessé tennie, épp oly kevéssé az arcára.

— Mit?

Pillanatnyi csönd.

— Nem volt még büntetve, Breloc?

Ez már több volt a soknál.

— Talán én igen? — kérdeztem én.

A felügyelő egy ugrással előttem termett.

— Ejnye maga kamasz!

— Maga csacsi! — vágta vissza.

Mikor kimondtam ezeket a szavakat, azt hittem, ütött az utolsó óram. A felügyelő rám rontott, tüskölt, tajtékzott. Arca lángvörös lett. Két zöld szemé vad szikrát szórt.

— Mi az? — hörgött. — Mit mondott?

Akartam szólni valamit, de nem engedett. Ordított.

— Tudja meg, hogy dutyiba kerül. Gyálázatos fickója. Jaj magának, ha még fölnyitja

Miért haragszik Polónyi a zsidókra?

Polónyi Géza, mióta csak a képviselőház megnyílt, minden nap pontosan tíz órakor ott van a Ház folyosóján és — agítál.

Ma megint ott volt és nagy csoport képviselőt gyűjtött maga köré. Ott volt a csoportban *Fekelfalussy* Lajos honvédelmi miniszter is. A honvédelmi miniszter indította meg a vitát.

— Mondd csak Géza — kérdezte Polónyitól — miért haragszol a zsidókra?

Polónyi nagy gesztust írt le a kezével és azután beszédhez fogott:

— Hát én megmondom néked, kegyelmes ur úszintén. Tulajdonképpen én privátim nem haragszom a zsidókra. Hanem mint katolikus, nem türhetem, hogy a zsidók bántsák egyházamat.

— De hiszen nem bántják!

— De igenis bántják. Emlékeztek a katolikus körmenetre. Nos, azt a katolikus körmenetet megzavarták a zsidók, meg a szociálisták. Akkor fölháborodott a lelkem: hogyan, hát a keresztény Magyarország szívében nem bontakozhatik ki szabadon egy katolikus körmenet? Szabad-e némán tűrni, hogy vallásomat megálázzák?

Piros volt az arca, szikrákat szórtak a szeméi, mikor ezeket mondotta.

Fekelfalussy Lajos ismét átvette a szót:

— De kérlek szépen, emlékezhetsz rá, hogy a rendőrség annak idején publikálta azoknak az embereknek a vallását, akik a körmenetet megzavarták. Nos, volt köztük sok katolikus, sok kálvinista és volt köztük, ha jól emlékszem, két zsidó is. Ezt csak nem lehet a zsidók számlájára írni?

Polónyi majdnem kiabálva válaszolt:

— Az nekem mindegy! Nem lehet tovább a zsidó szociálisták és demokraták uralmát tűrni. Nézzétek meg, mit csinálnak a városházán. Ott vannak a vízmérő órák. Mig ellenzéken voltak

a száját. Engem, meg az államhatalmat, amelynek képviselője vagyok, ki akar figurázni! No, de jó kézbe került.

Minden egyes szavánál öklével az írására csapott, mely az asztalon volt.

— Hát ismerem én magát tulajdonképpen? Tudom én, hogy ki maga? Azt mondja, hogy Brelocknak hívják, de én nem tudom, hogy igaz-e? Azt mondja, hogy a Blanche-téren lakik, de ki bizonyítja be nekem ezt? Azt mondja, hogy 12.000 korona évjáradéka van, hát el kell ezt nekem hinnem? Ugyan mutasson nekem csak valamit abból a 12.000 koronából. Persze, ez nem megy olyan könnyen.

Meghökkenem.

— No nem igaz? — fejezte be hevesen. — És még mindig nem tudom, vajon az órát nem úgy lopta-e?

— Igen, loptál! De különben is ez még nem minden. Majd világosságot derítünk az egész dologra.

A lármára rendőrök jöttek hozzá. Rájuk kiáltott:

— Korbácsolják meg ezt az embert!

Ez az ember én voltam.

Letépték ruhámat s pár pillanatra rá az ingem is lehullott.

— Nini még kötekedik ez a haszontalan! Verjék bilincsre kezét lábát, ha kapálódik.

A kiállott szenvedésre való emlékezésnél kissé halkabb lett Breloc hangja.

És amikor fejemet csóválva föl kacagtam, szerencsétlen utitársam öklével fenyegetett:

— Csak még egyszer találjak órát, csak még egyetleneszer!

a demokraták, elleneztek, de amikor többségre jutottak, rázuditották a városra a vízmérőket amely valóságos csapás.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 18.

Ma kezdte meg a képviselőház a költségvetés tárgyalását. A jelek arra mutatnak, hogy a költségvetés nem húzódik el különösen sokáig. Valószínűleg holnap megteszik a sürgősségi indítványt s ez esetben december első felében minden valószínűség szerint meglesz a költségvetés.

A mai ülés első felét a függetlenségi-párt hivatalos szónoka, gróf *Batthyány* Tivadar beszélt ki. A párt nagy tüntetést akar a vita folyamán az önálló bank mellett rendezni és a nemes gróf beszéde alatt is néhányszor felhangzott a lelkes közbeszólás:

— Eljen a nemzeti bank!

Wekerle Sándor mosolygott ehhez a lelkesedéshez. Majd lehül ez is, ha szükség lesz rá.

Justh Gyula elnök az ülést tíz órakor megnyitja.

Vértán Endre jegyző felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét, melyet észrevétel nélkül hitelesítenek.

Az elnök meleg szavakkal elparentálja az elhunyt *Rigó* Lajost és indítványozza, hogy a Ház részvétének a jegyzőkönyvben is adjon kifejezést.

A Ház hozzájárul.

Az elnök jelenti, hogy a választójogi és az annexió bizottság megalakult.

Fekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter több jelentést terjeszt be a katonai neveléstudományok állapotáról.

A Ház a jelentéseket átteszi a pénzügyi bizottsághoz.

Az elnök indítványára kimondja a Ház, hogy *Lázár* Zoárd interpellációját, amelyet szombatról mára halasztottak, fél kettőkor térnek rá.

Harmadik olvasásban elfogadták azután a főváros fejlesztéséről szóló törvényjavaslatot. Átteszik a főrendiházhoz.

A költségvetés

Hoitsy Pál előadó az 1908. évi állami költségvetést terjeszti be.

Gróf *Batthyány* Tivadar a függetlenségi párt álláspontját juttatja kifejezésre. Foglalkozik a szociálisták és a nemzetiségi agitátorok izgatásaival, majd a romániai magyarok dolgával kíván foglalkozni.

Lukács László: Meg fogjuk cáfolni amit mond.

Gróf *Batthyány* Tivadar: Ez jellemzi öndöket. Még nem is tudják, hogy miről mit akarok elmondani és már előre is kijelentik, hogy meg fogják cáfolni. A román statisztikákban csak románokról szóló kimutatások találhatók. A román kormány arra az álláspontra helyezkedik, hogy Romániában nincsenek nemzetiségek, hanem csak románok. Ha mi erre az álláspontra helyezkednénk, a román, tót és más nemzetiségű képviselő urak már brutalitásról és jograblásról kiáltoznának. A román kormány a legnagyobb kiméletlenséggel kezeli a magyar bevándorlottak dolgát, de ehhez joga van. Mindenkinek el kell fogadni azt az álláspontot, hogy Románia lakosai minden körülmények között csak románok és más nemzetiségi irányban kifejtett törekvéseket, joga van a román kormánynak a legbrutálisabban elfojtani. De ugyanez az eset áll Magyarországra is. Nagyon ajánlja tehát a nemzetiségi képviselőknek, hogy fogadják el az ismételt feljűk nyújtott békejobbot, mert az államellenes agitációnak igen

kellometlen következményei lesznek a nemzeti ségerekre.

Rátér a költségvetésre és elismeréssel beszél az új beruházásokról, amelyekkel fontos szociális kérdések megoldásához jutottunk közelebb. Több oldalról halotta, hogy a kiadások emelkedésével részben őt okolják. Elismeri, hogy több szervezet akcióját a fizetésemelésért ő vezette, de erre feltétlenül szükség is volt. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a kormány teljesítette is az elhangzott kívánásokat. Az állami tisztviselők szaporításáról beszél. Konstatálja, hogy ez az államra nagy megterhelést jelent ugyan, de a közszolgálat egyes ágaiban, mint például az államvasutnál feltétlenül szükség volt a személyzet szaporítására. Az önálló nemzeti bank dolgában kijelenti, hogy Kossuth Ferenc legutóbbi nyilatkozata egészen fedi a párt álláspontját. A költségvetést elfogadja.

Utána Babics - Gyalszky Lyuba beszélt horvátul.

Szünet után Vajda Sándor állott fel, mire Nagy György izgatottan kelt fel.

— Ne hallgassuk ezt a gazembert.

Elnök Nagy Györgyöt rendre utasítja.

Több képviselő kiált Vajda felé

— Piszkos gazember! Ne hallgassuk meg.

A képviselők, négy horvát képviselő, Lukács és Polit kivételével mindnyájan kivonulnak a teremből.

Vajda Sándor beszédében a románok jogos helyzetéről beszél. A javaslatot nem fogadja el. Rács Milán horvátul beszél.

Ugron az elnökkel polemizál.

Lengyel Zoltán a tárgyalás megszünterése való tekintettel helyesebbnek tartja, ha az ülést befejezik.

Az ülés 2 órakor ért véget.

Balkáni események.

Zajlás a Balkánon.

Zimonyból erős jégzajlást jelentenek. Egy-két nap múltán jéggel borítva a Duna felülete s kész a mesterséges hid, amelyen csapataink bevonulhatnak a tébolydává átalakított szerb fővárosba. A hadügyi kormány pontosan értesülve van a szerbek és montenegróiak hadi készülődéseiről, már régtől gondoskodott arról, hogy az esetleges betörések készületlenül ne találják. Amit a közizgalom elkerülése miatt máig csöndben végeztek, azt most már folytatják a nyilvánosság ellenőrzése mellett.

A Weisz Manfréd-féle tölténygyárból tegnap, illő végkielégítéssel elbocsátottak egy szerb mérnököt és négy szerb alkalmazottat. A hadügyi kormány, az időjárásra való tekintettel különösen arra gondol, hogy az egészségügyi szolgálat tökéletes legyen s ez okból szolgálatba parancsolja a tartalékos katonáorvosokat is.

Ma a következő táviratokat vettük:

Grätz, nov. 18.

A »Grazer Tagespost« jó forrásból közli, hogy a 15. hadtest létszámának szaporítására e napokban a galiciai helyőrségeken lévő gyakorlati összesen tíz zászlóalj indult Banjaluka felé és hogy a 15. hadtest létszámát 5500 emberrel fogja a hadügyi kormány szaporítani.

Konstantinápoly, nov. 18.

A keleti vasut bevételeinek és kiadásainak megvizsgálásával a török bolgár bizottság elkészült és megállapította immár a tiszta nyereséget is s most a megváltási ár megállapításával foglalkozik. A török kiküldöttek ma jegyzéket nyújtottak át a bolgároknak 600 Bulgáriában

levő vakul alapítványról. A kelet-ruméliai alapítványok jegyzékét most állítják össze. Hír szerint Novakovics eljárásának célja az volt, hogy harmadik szerb metropóliát állítsanak fel Dibre Velesben, másik verzió szerint pedig az ipeki patriarkátus visszaállításán fáradozott. A beduinok október hónap folyamán lefolyt harcokban több mint 600 embert vesztek. A portán ma az a hír került forgalomba, hogy a Hedsachban a helyzet javult.

Achmed Riza Londonban.

Bécs, november 18.

Achmed Riza pasát az »egyetértés és haladás« bizottságának képviselőjét Londonban mint onnan jelentik, nagy előzékenységgel fogadták. Achmed Riza pasa részletesen nyilatkozott egy interviu keretében, amelynek különösen két részlete keltett nagyobb figyelmet,

— Mi a konferenciát — mondotta — nagy mértékben kívánjuk és mindenki biztos lehet afelől, hogy annak egybegyűlése előtt semminemű ellenségeskedést felidézni nincs szándékunkban.

A Balkán-föderáció tervére vonatkozólag így nyilatkozott:

— Miért ne lehetne Törökország, Bulgária, Szerbia, Görögország, Montenegro és Románia között szövetséget létrehozni? Ha mindnyájan a békét óhajtják, ily szövetség politikai gazdasági alapon nemcsak lehetséges, hanem kívánatos is.

Bécs, nov. 18.

A boszniai csapatok kiegészítésére berendelt tartalékos tisztek és katonák családjait kárpótolni fogják. Ily irányban már meg is történtek az intézkedések.

Póla, november 18.

Teodó előtt állomásozó Szent György hajó matrózait a montenegróiak megtámadták és tulsulyban lévén azok közül igen sokat súlyosan egyet életveszélyesen megsebesítettek. A matrózok rövid szabadságon voltak s ekkor támadták meg őket.

Póla, november 18.

Montenegro teljes hadi állományba helyezte magát. Montenegrónak Hercegovina felőli részén lévő hegyszorosost katonasággal rakta meg s elállotta az utat. A szorosban ágyuk vannak az utra irányítva. Cetinje és Kataró között megszűnt a telefon összeköttetés, a montenegróiak a vezetéket elválták.

UJDONSÁGOK.

* **Erzsébet napja.** Boldog emlékü Erzsébet királynéknak nevenapja van ma. Valamikor, amikor még életben volt a nagy királyné, más-képen ülték meg ezt a napot. Ma azonban fájdalom tölti el a sziveket s mindenki szomorúan emlékszik vissza a királynéra. A mai napon a plebáni templomokban istentisztelet lesz. Az iskolákban szünetelnek az előadások s a legtöbb helyen Erzsébet ünnepélyt rendeznek, melyen a közönség is részt vesz.

* **Az új vámházak költségei.** A jelenlegi rozszant vámházak ügye miatt a legutóbbi közgyűlésen interpelláció hangzott el s ennek meg is lett az eredménye. A főmérnök tegnap úgy: nis beterjesztette a négy új vámház terve-

zetét és költségvetését. A költségvetés szerint az új vámházak összevéve 38000 koronába kerülnek.

* **Rigó Lajos temetése.** Tegnap helyezték örök nyugalomra Biharon Rigó Lajos elhunyt bihari képviselőt. A temetés óriási részvét mellett folyt le. A szertartás délután 2 órakor vette kezdetét a templomból, ahol Levay Mihály nagykereki lelkész tartott beszédet, a koporsót a temetőbe vitték, ahol Major Gyula paptamási lelkész parentálta el a megholtat. A temetőben Nadányi Gyula a bihari megyei 48-as és függetlenségi párt elnöke emlékeztet meg az elhunyt képviselőről. Balogh Károly nagyszalontai képviselő a képviselőház nevében tartott beszédet az elhunyt felett. A temetésen a környékről oly tömegesen jelentek meg, hogy a temető teljesen megtelt részvevőkkel. Koszorukat küldtek: a 48-as párt, Nagy Márton, Rigó Ferencné, Putnik Béla, a bihari református egyház, a bihari tantestület, Méhes Károlyné, a képviselőház. Jelen volt az egyházmegye református lelkészeinek legnagyobb része. A temetési szertartás délután 4 órakor ért véget.

* **Rimanóczy hagyatéka és a belügyminiszterhez.** A belügyminiszter tegnap eiratot intézett a városhoz a Rimanóczy-féle hagyatéka ügyében. A belügyminiszter kijelenti, hogy a hagyatéka alapítványnak tekintendő és mint ilyen is kezelendő. Ennek alapján elrendeli, hogy az alapítói levelet küldje fel hozzá. A miniszteri intézkedés most már teljesen kizárja azt, hogy a város szabadon rendelkezék a hagyatéka felett, mert annak minden jövedelme csakis a miniszteri jóváhagyással használható fel és pedig csakis az alapító levélben kitett célokra.

* **Egy elmebajos kereskedő rémtette.** Márton Herman hagymázi kereskedő az alkohol mértéktelen élvezete köve kezében delirium tremensbe esett. Ez a veszedelmes betegség a kereskedőt annyira megtámadta, hogy józan gondolkodását is elveszítette. Odahaza egyik meggondolatlanlanságot a másik után követte el s már a családra is veszélyes kezdett lenni. A család a kereskedőt fölvitte Budapestre a Schwarzer-féle szanatóriumba, ahol hónapokon keresztül kezelték. A szanatóriumi kezelés úgy látszott, hogy eredménnyel jár, mire a család hazahozta a beteget. A javulás csak látszólagos volt s már hazafelé jövet a vonaton ismét hatalmába kerítette a betegsége. Ugyanis zsebéből százkoronásokat szedett ki s felnyitotta a kocsi ajtaját és a pénzt darabokra tépve szórta a levegőbe. Odahaza nagy gonddal ápolták a kereskedőt és sohasem engedték magára hagyva. Tegnap délután Mártonéknak vendégük érkezett s ezek társaságában jól érezte magát a kereskedő. A vendégek távozásakor Márton 16 éves leánya karjába tűzve karját kikísérte az udvarra a vendégeket. Amikor azok távoztak és a kereskedő leánya karján visszaindult a lakásába, a folyosón rohanva jött és karját ki akarta venni leánya karjából. A megrémült leány kétségbeesetten fogta atyja karját. A szerencsétlen ember azonban erősebb volt s kiszabadította magát, az udvaron a kut felé futott. A kut 12 öl mély s meglehetősen vízmennyiség is van benne. A kereskedő a kut kaváájához állva egyszerre átvette magát azon s a következő percben a kut fenekére zuhant. A kereskedő cselekedetét leánya látta és segítségért sikoltott. Csakhamar összelutottak az emberek és hozzáloptak Márton kimentéséhez. Hosszu és nehéz munka után végre sikerült a szerencsétlen elmezavart embert kihuzni a kutból. Esés közben igen súlyos sérüléseket szenvedett a kereskedő úgy, hogy ezek folytán eszméletét veszítette. A sérülések természete olyan, hogy Márton életbenmaradásához nincs remény.

* **A városi villamos raktár a Fekete-Sasban.** A város az egykori gazda most mint lakó fog szerepelni a Fekete-Sas épületben és pedig borsos bérért. A villamos-telep igazgatója ugyanis kérte, hogy a város a villanyvilágításhoz szükséges eszközök részére a Fekete Sas épületben egy raktárt és egy hivatalos helységet béreljen ki. A tanács már meg is kezdte a tulajdonosokkal a tárgyalásokat. A tulajdonosok évi 4000 koronáért hajlandók átengedni a szükséges helyiséget. A tanács a közgyűléstől fog kérni felhatalmazást a bérellet megkötésére. A közgyűlés alig fogja megadni a felhatalmazást, mert így 90 év alatt a Fekete-Sasért kapott pénzt oda fogja fizetni bérelletbe. Ennyit pedig nem ér az a kényelem, amit a raktár nyújtana a közönségnek.

* **Járvány a megyében.** Biharmegyében jelenleg három járvány uralkodik s mind-egyik igen magas beteg létszámmal. Uralkodó járvány a vörheny, melynek 191 betege van. A kanyaró szintén igen magasán áll. Kanyaróban 120 megbetegülés fordul elő s ebből magára Beélre 95 esik. A harmadik járvány, mely a két előbbinél sokkal veszedelmesebb, a tifusz. Naponként érkeznek jelentések egy-egy megbetegülésről. Jelenleg 64 tifuszos eset van a megye területén. Egy helyen azonban tömeges megbetegülés nem fordult elő. Tegnap Paptamásiból érkezett jelentés, melyben arról számol be a szalárdi főszolgabíró, hogy a paptamási iskola tanulói között oly nagy számmal betegedtek meg vörhenyben, hogy kénytelen volt az iskolát bezárni. A megfelelő intézkedések foganatosítva lettek.

* **Letartóztatott festéknagykereskedő.** A tegnapi éjjel folyamán a főkapitányságon hitelezői család címén letartóztatták Holt Ferenc festéknagykereskedőt. Holt Ferencnek nagykereskedői multja mindössze hat hónapos csak. Májusban nyitott magának a Vécsey-utca 3. számú házban egy üzletet és az árukat nagy buzgalommal rendelte hitelre. A hitelezői a következők voltak: Kélin Márkus M. utóda gyufagyárosok, akiknek a Váci-körút 1. számú házában van a gyára, Schutzer Jakab lugkőgyáros, Erdős és Fekete drogueria-tulajdonosok, akik a Vörösmarty-utca 69-71. számú házban levő raktárhelyiségükből szállították nagy mennyiségben az árukat Holt Ferencnek. A festéknagykereskedő összesen néhány ezer koronáig csapta be ezeket a hitelezőket, akik megpróbálták az egyezkedést, de nem tudtak eredményt elérni. Csak most tudták meg, hogy a festéknagykereskedő fizetésképtelen és az árukon, amelyeket rendelt, potom áron adott tal. Elvesztegette üzlete berendezését is, semmi sincsen a Vécsey-utcai raktárakban. Ma délután a festéknagykereskedőnél járt az egyik hitelezője, hogy érvényesítse a követelését. Akkor látta, hogy Holtnek tulajdonképpen semmije sincsen. Erre aztán a hitelezők legnagyobb része a főkapitányságra ment, ahol megtették Holt ellen a följelentést. A rendőrség este tíz órakor beidézte a festéknagykereskedőt és a nagyobb hitelezőket, akik megannyian vallották, hogy Holt Ferenc a hitelezők elől Amerikába akart szökni. Holtot kihallgatása előtt megmozdították. Találtak is nála utlevelet és egy Hamburgba szóló vasuti jegyet. Geguss Dániel rendőrkapitány és Rostás fogalmazó kétségtelenül beigazolván látták a szökési szándékot és azért Holt Ferencet letartóztatták. Ma délután kísérik át az ügyesség lozházába.

* **Nyomor elől a halálba.** Pocsaj községben ezélt mintegy 8 évvel nyitott korcsmát Ujlaki Károly. Az italmérés napról-napra rosszabbul ment s Ujlaki megtakarított pénze észrevehetőleg kezdett pusztulni. Az utóbbi időben már kölcsönök útján igyekezett magán segíteni Ujlaki, azonban ebből is kifogyott. —

Minden pénzéből kifogyva a nyomor előtt állott a valamikor jó módu korcsmáros, e miatt kuskomorságba is esett. Tegnap mikor hozzátartozói nem vették észre, magához vette vadászlegyverét és azzal a mezőre ment ki. A mezőn Ujlaki mellbe lötte magát és azonnal meghalt.

* **Borzalmas öngyilkossági kísérlet.** Élesdi tudósítónk jelenti, hogy ott tegnap egy munkás borzalmas módon akart véget vetni életének. Andrucsek János már régebb idő szenved szívbajban. Gyógykezelés végett már több orvost igénybe vett, azonban nem tudtak segíteni a baján. Tegnap délelőtt dr Weisz Márton körorvoshoz ment el, hogy megvizsgáltassa ismét magát. Az orvos kijelentette, hogy szívbaja gyógyíthatatlan. A szerencsétlen ember mikor megtudta ezt, késsel felmetszette a gyomrát. A borzalmas cselekedet hozzátartozói vették észre és nyomban orvosi segílyt vettek igénybe. Andrucsek állapota életveszélyes.

* **Halálos esés.** Tegnap délután Híucz Mari 16 éves leány két ökröt hajtott ki a hegyek közé. Az ut igen meredek volt s a leány valamiben megbotlott és a meredek uton a mélységbe gurult. Esés közben oly súlyos sérüléseket szenvedett a leány, hogy tegnap este sebeibe belehalt.

* **Borsalino ősi kalap újdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Szerencse fia.
Péntek: Pepita.
Szombat: Pepita.
Vasárnap: d. u. Királyfogás. Este: Vadkacsa.

Vigóvogy. Váradi Márton ma Daniló gróf szerepében mutatkozott be a közönség előtt. A tegnapi tapsok hatása alatt bátrabban mozgott a színpadon, de rokonszenvesebbé nem tudott válni. Daniló idegenszerű kiejtése nem okvetlenül lipótvárosias. Ismételjük, kisebb szerepekben sikert arathat, de nagyobb szerepekhez kevés lenne a játékbeli színezés, az egyéniség. Ha szerződötve lesz, a jelenlegi társulati tagok egyikének helyét sem töltheti be, de a jelenlegiek mellett elfogadható.

A színház hírei. Ma este a szép sikerek elé néző »Szerencse fia« kerül ismét a lámpák elé és bizonyára most is nagy közönsége lesz e rendkívül érdekes, elmés és mindvégig érdekeltő komédiának, melyet a nagyváradi kritika is lelkes fogadtatásban részesített a minapi bemutatónak alkalmával. Péntek, szombat este a Pepita című régi, kedves operett kerül színre. Ez a kedves, ötletes, kacagtató darab, mely az operettek beköszöntése idején elsőnek járta be diadallal a vidéki színpadokat a melynek pompás zenéje tiszta üdeségével ma is sikerre számíthat. Az operettben Diósy Nusinak és Batizfalvy Elzának jut kitűnő szerep. Vasárnap a Vadkacsa színrehozása irodalmi szenzáció lesz, mely előadás elé méltan tekint érdeklődéssel a közönség. Ugy a vasárnap esti, mint a vasárnap délutáni előadásra már ma lehet jegyet váltani a színházi pénztárnál.

IRODALOM.

Petőfi-Könyvtár. Szerkesztik: *Endrődi Sándor* és dr *Ferencai Zoltán* a Petőfi-társaság alelnökei. III. kötet. *Váradi Antal: Regényes rajzok Petőfi életéből.* Kunossy, Szilágyi és Tsa kiadása a Petőfi-ház javára.

A Petőfi-kultusz ápolására a Petőfi-Társaság alelnökeinek: *Endrődi Sándornak* és dr *Ferencai Zoltannak* szerkesztésében közkezen forgó és máris nagy népszerűsége szert tett irodalmi vállalatnak, a Petőfi-Könyvtár-nak III. kötete jelent meg immár és pedig *Váradi Antalnak*, a jeles drámaírónak s költőnek, napjainkban szinte a legszellemesebb magyar elbeszélőnek tollából. *Regényes rajzok Petőfi életéből* a kötet címe, de tartalma jóval többet ad, mint amennyit a címe ígér. Mert nemcsak a költő *Váradi Antal* csapongó képzelete alkotta meg e rajzokat, hanem a tudós, nagy multu aesthéta is, aki a romantikus elbeszélések keretében, — melyek Petőfi életének szinte minden nevezetesebb korszakát felelelik, — talál módot arra is, hogy egyben jellemezze a költőt; egyéniségét, karakterét, erényeit és emberi gyarlóságait egyaránt. *Váradi* könyve nyomán, nem adatok tárházában, de színes, eleven képekben látjuk magunk előtt a költő meteorhoz hasonló pályáját; ott állunk bölcsőjénél, vele kacagjuk át a gyermekévek bohóságait, elleshetjük első ifjúságának nemes felhevüléseit, részt veszünk bucsujában a szülői háztól, átéljük színészéletének, katonávéneinek furcsaságait és gyötrelmeit. Megismerkedünk Petőfi barátai-val, ellenségeivel; előttünk születik a forradalom izzó levegőjében a »Talpra magyar« s el-kisérhetjük a harctérre, hol e tüneményes pálya utolsó villan. Izgatón érdekes, költői szépségekben gazdag munka ez, mely megvesztegetően szeretetreméltó nyelvezetének, hangjának közvetlenségével valósággal belopja magát az olvasó szívébe. E gazdag tartalom mellett a *Működés* Károly kedves rajzaival s finoman stílizált magyaros cimboritékkel ékesített könyvére csak 1 korona 20 fillér, melyből még a Petőfi-háznak is jut, — egy okkal több, hogy mindazok megszerezzék, akik e hazafias és kulturális intézmény megerősödését, szívéből hordják.

A gyógynövények hatása és használata. (A »Közegészségügy« című orvosi szaklapból.) Ez a címe egy husz ívet meghaladó, impozáns kötetnek, melyben dr *Zelenyák János* lekéri plébános adja közre a gyógynövények körül szerzett tapasztalatait. A ritka szorgalmat, odaadást, szeretetet, mellyel ezt teszi, lehetetlen dicséret nélkül hagynunk. Körülbelül 400 növényt ír le, mindegyiknek elmondván használati módját és 39 színesen nyomtatott táblán illusztrációkat is csatol hozzá, melyek a kötet értékét nagyban emelik.

A nagy tudással megírt munka, melyet egy rövid növénytan ismertetés vezet be, sorban foglalkozik a gyógynövényekkel és bámulatos szókészlettel sorolja fel azokat. — Mindegyiknek megmondja a latin nevét is, de nincs egy se, melynek két-három magyar nevével ne tudná. Sőt igen sok növény van, melynek 10-15 jó magyar nevével jegyzi föl. Kuriozum képen hozok fel egyet, egy taláalomra. A nyomeha albának, mely leginkább állóvizekben nő, ilyen magyar neveit sorolja föl: »Fehér tündérrózsa, bubojka, vízi fehérimfa, vizitök, liliorózsa, vizilány.« Ez azonban csak egy a sok közül. A nyelvész is nemcsak gyönyörűséget találhatna e kötetben, de tudását is bővíthetné.

A gyógynövények leírása mellett mindegyikhez hozzáfűzi a használatát is, a használati utasítással együtt. Ezenkívül külön betűrendes mutatóban foglalkozik az egyes betegségekkel és rögtön felsorolja a növényeket is, melyeknek nedve, gyökere, gyümölese a tapasztalat szerint a kérdéses esetben jóhatású. Nehogy azt higgyük azonban, hogy a szerző a csodadoktori címre pályázik. E munka komolysága és a nagy tudás, mellyel az meg van írva, ezt teljesen kizárja. Már bevezetésben óva int a

szerző az olvasót attól a föltevésről, mintha e könyv birtoka az orvost fölélegessé tenné. Az orvos ok:retlenül szükséges, mert sok betegség van, mit növényi gyógyanyagok meg nem gyógyíthatnak s legelsőbbben azt, mert a laikus beteg baját és betegségének természetét rendszeresen nem képes fölfigyelt. A plébános ur a komoly tudományt becsüli, csupán a titkos orvosszerektől és a csodamedicináktól óv mindenkit, melyek a lapok hangzatos hirdetései szerint minden betegséget nagyszerűen gyógyítanak. És még egy igen komoly és becsülendő célt követ és ez: a gyógynövények rendszeres tenyésztésének és gyűjtésének előmozdítása. E cél érdekében leírja azok vetésének idejét, módját, miveltését, leszedését, esetleg szárítását, eltevését.

S amellet dicséri az ő kedves növényeit. Egy plébános, kinek virágok a hívei... egyáltalán poétikus gondolat is. Ha ránéz egy virágra, az azt kérde tőle »csábitón, kacéran: ismersz-e, vagy nem ismersz?« S ha a nevé már tudja is — és melyiket ne tudná a plébános ur? — akkor is »pajzánul mosolyogva« sugja neki: »A nevemet tudod és mégsem ismersz. Erő van bennem, ezt keressed, és ha fölfedezted, meg fogod tudni, vajon gyönyörködötél színeimmel, egész lényemmel jó barátod, vagy gyilkosod lehetek-e?« Szeretettel megírt, értékes, szép könyv. Kapható a szerzőnél: *Léker* (Bármegyec).

A munka ára színes táblákkal fűzve 10 kor., kötve 11 kor. Színesképek nélkül fűzve 3 kor. 50 fillér, kötve 4 kor. A munka képes táblák nélkül 20 nyomtatott ívet tesz ki.

TÁVIRATOK.

Gépfegyverek az ezredeknél.

Bécs, november 18. A hadvezetőség intézkedései folytán a jövőben sokkal hamarabb kapják meg a gépfegyvereket az egyes ezredek. A közeli hónapokban a mostani tervek alapján minden ezred megkapja a maga gépfegyver osztályát.

A német kancellárválság.

Berlin, november 18. Bülow herceg birodalmi kancellár kihallgatásáról a Tagblatt azt írja: A nép általában belátta annak szükségességét, hogy az alkotmányt a személyes politika kikapcsolásának szükséges biztosítékaival kiegészítsék. A birodalmi gyűlésen áll, hogy az újonnan követelt adók megadását az alkotmánybiztosítéktól tegye függővé. Egyelőre a birodalmi kormány kijelentése kedvezően csengő ígéretei dacára semmiképen sem alakilag, sem tartalmilag nem kielégítő. A Germania így vélekedik: Minden okunk megvan arra, hogy hálásak legyünk a császár iránt, a miért hozzájárult a Reichsanzeigerben megjelent kijelentésekhez. Azt óhajtjuk, hogy november 10-ike korszakalkotó dátum lett legyen, amelyen sikerült kivívni, hogy ezentul a császár és a nemzet szinte egyetértésben és teljes kölcsönös bizalomban munkálkodjék a haza javán. A Kreuzzeitung azt írja: Különös elégtétellel fogja minden konzervatív tudomásul venni, hogy a császár oly formában helyeselte a birodalmi kancellár fejtegetéseit, amely semmi csorbát nem üt a császári tekintélyen. — Épp úgy, amint a császárnak az elhatározása létrejött, nem volt könnyű neki erre magát eltökélni, miért is annál nagyobb és melegebb lesz az a hála, amely a császárt jól megfontolt elhatá-

rozásáért megilleti. Hasonló szellemben ír a »Deutsche Tageszeitung.«

Janku emlékét fölrobbantották.

Balázsfalu, nov. 18. Az éjjel két egymásután következő óriási dőrej ébrasztelte fel az alvó embereket, akik megremülve ugráltak ki ágyaikból. A dőrej okát csak reggel tudták meg, amikor a Roman szabadság szobrot és a Janku síremlékét darabokra zúzva találták. Az éjjel ugyanis eddig ismeretlen tettesek a két emléket dinamit patronnal felrobbantották. A csendőrség megindította a tettesek kézrekerítése iránt a nyomozást.

Ujabb osaládi botrány a fővárosban.

Budapest, november 18. Neumann Sándor tanársegédét családjába ép elmével az új elmeorvóházba vitette. A tanársegéd nem tudott családjával megegyezni, mire őt szanatóriumba vitték s később az új elmeorvóházba. A kórházból a tanársegéd veszedelmes kalandok útján tudott megmenekülni. A rendőrség megindította az eljárását.

Öngyilkos császárné.

Peking, nov. 18. A kínai császárné nem mérgezték meg, hanem öngyilkoságot követelt el.

Bécsből sürgönyzik, hogy a mai napon a közös hadseregbe beosztott összes kínai tiszt: a bécsújhegyi iskola hat kínai kadettje megjelentek a kínai követéségen, hogy ott a gyászszertartáson résztvegyenek. A szertartás kezdete előtt Lei-Pou-Dong kínai követ tartott beszédet, megemlékezve az elhunyt császár és az elhunyt anyacsászárnő nagy érdemeiről.

Marokkó.

London, nov. 18. A Times jelenti Tangerből: Muley Hafid és Abdul Aziz közt megegyezés jött létre. Abdul Aziz minden atyjától örökölt magánvagyonát megtarthatja és ezentul Muley Hafidtól 7000 font évráradékot kap. Abdul Aziz Tangerben fog lakni.

A levegő meghódítása.

Budapest, november 19. Párisból jelenti egy táviratunk: Dollfuss őrnagy, a Ligue Nationale Aérienne számára 10000 frankos díjat tűzött ki olyan sárkányrepülőgép feltalálójának, amely alkalmas arra, hogy egy embert legalább 200 méter magasra emeljen s egy óráig a levegőben tartson. Ilyen készülék már van és az angol hadsereg használta.

Vasuti összeütközés.

Budapest nov. 18. A Pakolaujfalu állomáson az 561. tehervonat összeütközött ma reggel több, a sínpáron veszteglő kocsival. Több kocsi kiugrott a sínekből, de nagyobb baj nem történt. A forgalmat azonnal helyreállították.

MULATSÁG.

Naptár.

November 21. Jogász kolon-estély.

Január 8. Jogász kolon-estély.

Január 22. Jogász kolon-estély.

Igazságszolgáltatás.

Megrágalmazott főmérnök.

Az »Arad és vidéke című lapban Károly József meghurcolta Barcsó Antal Arad városi főmérnököt, állítván róla azt, hogy ő a kitűzött hivatalos órák alatt más, privát vállalatokon dolgozik, miáltal megkárosítja a várost, mint, ki főmérnököt, mint hivatalnokot fizeti.

Tegnap ült egybe az esküdttörvényszék a nevezett ügyben s miután a tárgyalás során bebizonyosodott, hogy az illető cikk rágalommal volt tele s mivel az esküdtek bűnösnek mondták ki Károly Józsefet a kir. törvényszék a vádlottat Csulyok Géza elnöklete alatt 100 korona főbüntetésre, mi a lap kauciójából vonandó le s 20 korona mellékbüntetésre ítélte. Esküdteinek Vallner Ödön volt.

Lakodalomból a másvilágra.

Nagy lakodalmat ültek Kőtegyán községben a jó falusiak. Ott volt a falu színe java. Egész reggelig húzta a cigány s táncoltak a párok. S nem vette észre senki, hogy mily hatalmas drámának az előjátéka folyik le közöttük.

Két legény ugyanis összeszólalkozott az egyik leány fölött a tánc közben, de senkise gondolta, hogy ennek tolytatása is lesz, mert úgy látszott, hogy a legények megbéküliek. — Azonban nem úgy volt.

Ugy éjtél után P. Hajdu Papp Imre, a megsértett legény észre vette, hogy Felföldi Lajos, ki az előbb megesufolta, elhagyta már a házat. Ő is gyorsan bucsut vett s botjával a legény után futott s mikor elérte ütlegelni kezdte. Egy ideig csak védekezett a megtámadott legény, de mikor látta, hogy társa nem hagy fel az ütésekkel, kést rántott elő s övédelemből mellbeszurta társát, ki elvérzés következtében meg is halt.

Tegnap tárgyalta ez ügyben a kir. törvényszék s miután beigazolta látta, hogy a vádlott önévédelemből szurta le társát, a védő indítványát fogadta el, amely szerint ártatlannak mondotta ki vádlottat, a felhozott halált okozó súlyos testi sértés vádjának ellenében. A védelmet Thury Kálmán képviselte.

Sajtóper. Ugyancsak tegnap tárgyalta az esküdttörvényszék Lits Antal rágalmozási ügyét is, ki tudnillik az egyik az aradi lapban azt állította Ozorai Antal törvényhatósági tagról, hogy kilakoltatja ok nélkül és időelőtt a lakókat. Ez ügyben az esküdtek azon kérdésre, hogy vajon bűnös-e a vádlott, az esküdtek nemmel feleltek, amelynek alapján az elnök felmentő ítéletet hirdetett ki, kötelezván a főmagánvádlót a per költségeinek visszafizetésére.

Rágalmazás. Jákóhódoson történt, hogy Balog Sándor ráfogta s azt nyilvánosan híresztelte Seres Istvánról, ki községi pénztáros volt, hogy az a község pénzével úgy bánt, ahogy neki tetszett s nem egyszer károsította meg ez uton a községet. A kir. törvényszék 50 korona fő- és 10 korona mellékbüntetésre ítélte Millye Gyula elnöklete alatt. Védője Tóth Ferenc dr, az ügyész pedig László Márton dr.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

44

— Ha úgy károsíthatod meg, hogy a választásra előnyükre szolgál, biztosítalak, hogy busásan megfizetünk érte.

— Viz lesz malmotokra! — jegyzé meg Csörögi a gunynak egy nemével, mit azonban csak mélyebb észlelő olvashatott volna le arcáról.

Marci közelebb húzta székét Csörögihez, s ez folytatá:

— Van kezem alatt szabad rendelkezésemre bírvam hat hordó bora a bárónak — nektek, mint tudom úgy is kevés borotok van s ez a kevés is rossz — én mind a hat hordó bort átadom, még ma éjjel kocsira rakathatod s elszállíthatod ellenfelünk táborába, a holnap délutáni választások alkalmára; nos, mit mondasz az eszméhez? . . .

— Azt, — felelt Marci örömtől sugárzó arccal, hogy mióta a magyarok Istene az első kortest teremtette, még soha sem történt, hogy az egyik képviselőjelt a másik borát itatva választathassa meg magát!

— Patvarba a zsebrák vérszopóval, utóvégre is se ingem, sem gatyámi!

— Már most csak az a kérdés, mit kérsz a borodért?

— A becsárnak egy ötödét, ha megittatátok.

— Szerény vagy Csörögi, életedben először vagy az, az Isten áldjon meg érte. Te megbosszultad magad új indignáción az én gardámból még híres ember leszel, a tiednek neve a kalendáriumba kerül s örökké lehetlenné teszi a nevelését! . . . S most a dolgra: mikor szállíthatom el a borokat?

— Azonnal, ha kocsikkal rendelkezel.

— Van három idegen helységbeli.

— Annál jobb, három kocsira ráfér, hajtasd a kocsmá-udvarba, a pincekulcsal várni foglak.

A két kortes összedölekezett s elváltak.

Kétfél előtt három kocsi hajtott be az udvarra, Marci óvatosság tekintetéből becsukatta a kaput, míg fölrazkodnak. Török átadta a pincekulcsot s csak egy föltételt tűzött a borok elszállítására nézve, azt, hogy Marci lepecsételvény a hordók dugaszait, saját pecsétgyűrűjét nyomja a spanyolviaszkra, hogy annál kevesebb gyanu férhessen a tulajdonjoghoz.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Az új bortörvény.

Az ugynevezett borhamisítási törvény, mely 1893 : XXIII. tc. elnevezés alatt ismeretes igaz, hogy egyes határozatai tekintetében módosításra szorult, de ezt novelláris uton is nyílt lehetett volna ütni. Azonban az Ausztriával megkötött kiegyezés XXI. cikkelye a magyar kormányt új bortörvény alkotására kötelezi és pedig azonnal a megszorítással, hogy az legalább is az osztrák bortörvényhez hasonló szigorú rendelkezéseket tartalmazzon. Ennek következtében jött létre az új bortörvény javaslat, melyet Darányi Ignác földmívelési miniszter e hó 12-én terjesztett a képviselőház elé. A törvényjavaslatról el kell ismerni, hogy eléggé szabatosan van formulázva s határozmányai közérthetőek, bár némi ellentmondások és a borkereskedésre nézve hátrányos rendelkezések mégis fordulnak elő benne. A büntetések rendkívül szigorúak, ami a kiegyezés következménye, melyben ki van kötve, hogy az osztrák bortörvényhez hasonló büntetések állapítandók meg. A 67. §-ból álló törvényjavaslat lényegesebb határozmányai röviden a következők:

Az 1. § a bor fogalmát állapítja meg, ellentétben a mostani bortörvénnyel, mely a hamis vagy hamisított borfogalmat determinálta. Az 1. § szerint bor elnevezés alatt az a szeszestál értendő, mely kizárólag a szőlő levéből terjedés útján állított elő. Ez ellentétben áll a 34. §-al, mely gyümölcsbort is ismer s ennek készítését megengedi.

A 2. § a pincekezelésnél használható szereket állapítja meg. Nevezetesen szabad lesz a mustot befőzés által süriteni, a mustot és bort képezni, savtalanítani, deríteni, színében javítani, színteleníteni, szénssavval felfrissíteni, borolesztóval áterjeszteni, fejteni, szűrni, hevíteni, más borral összekeverni, — de mindezeknél a műveleteknél csak azokat az eljárásokat és csak azokat szabad alkalmazni, amelyeket a törvényjavaslat előír. Noha az e pontban előírt anyagokon kívül más szert vagy anyagot a borhoz használni nem szabad a 3. és a következő §§-ok bizonyos esetekben a szeszestést és a cukrozást még meg is engedik. A must cukrozása általánosságban nem engedtetik meg, vagyis rendszerint tilalom alá esik. Minthogy azonban vannak kivételesen olyan évjáratok, amelyekben a kedvezőtlen időjárás miatt a must természetes cukortartalma oly tulságosan alacsony marad, hogy az abból a mustból fejlődő bor jóformán élvezhetetlen volna, a törvényjavaslat gondoskodott arról, hogy ily kivételes esetekben a must megfelelő cukrozása az érdekeltek fél által kért és elnyert külön engedély mellett s a megállapított határok közt, fogantatható legyen. Általánosságban tilos a bor szeszestése is az alkoholtartalom gyarapítása céljából. De mivel hibás, vagy beteg borok kezelésénél bizonyos borderítő szerek előkészítésénél s a szesz használata nem kerülhető el, a törvényjavaslat a szesz használatát megengedi, azonban azzal a korlátozással, hogy a szesz mennyiség, amely ezen az uton a borba kerül, egy térfogat százalékot meg nem haladhat.

Külön fejezet szól a tokaji borok védelméről, mely igen szigorú rendelkezéseket tartalmaz s a tokaji hegyvidéken termelt borok cukrozását, süritését, házasítását határozottan tiltja s véget vet annak az anuzusnak, hogy más vidékről a tokaji hegyvidékre behozott borok ismét »tokai« elnevezés alatt adassanak el.

A III. fejezetben különös figyelmet érdemel a törkölybor kérdésének szabályozása, mely akként oldatott meg, hogy törkölybort kizárólag házi fogyasztásra, csak víz felöntésével (cukor nélkül) évenként legfeljebb 10 hektoliternyi mennyiségben és csak azoknak szabad saját termésű törkölyükből készíteniök, akiknek 2 katasztrális holdnál nincs nagyobb szőlőjük, ha nem foglalkoznak borkereskedéssel, borméréssel, vagy kis mértékben való elárusítással. Forgalomba hozni azonban a törkölybort semmi körülmények között sem szabad.

A IV. fejezet tartalmazza a büntető határozmányokat. Ezek az egyes tilalmak megszegésére irányuló cselekvényeket s a büntetések kiszabására három kategóriát állítanak fel 8 naptól 3 hónapig terjedhető elzárást és 10 koronától 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetést, a legsúlyosabb, 3 naptól 15 napig terjedhető elzárást és 10 koronától 600 koronáig terjedhető pénzbüntetést, a kevésbé súlyos és elzárás nélkül csak 10 koronától 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel az enyhébb esetekre.

Az utolsó fejezet a törvény végrehajtásának egy új közegét állítja fel. Ezek a földmívelésügyi miniszter által kinevezendő borbiztosok (ellenőrök) akik jogosítva vannak a törvény rendelkezései alá eső helyiségeket bármikor megvizsgálni, s a gyanús italokból vagy anyagokból mintákat venni.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 18.

Buza május	50 kilogrammonként	11.80
Buza okt. — — —	— — —	10.38
Ross okt. — — —	— — —	8.96
Zab májusra — — —	— — —	— — —
Zab okt. — — —	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908. — — —	— — —	6.86
Tengeri jul. — — —	— — —	6.60

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, nov. 18.

Osztrák hitelrészvény — — —	631.25
Magyar hitelrészvény — — —	748. —
Leszámitoló bank — — —	743.75
Rimamurányi — — —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv. — — —	692.25
Közuti vasut — — —	552. —
Városi villamos vasut — — —	260. —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. nov. 18.

Magyar arany járadék 4 száz. — — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz. — — —	93.25
Magyar koronajáradék — — —	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz. — — —	240. —
Horvát-szlavon földterherment. kötvény — — —	96.50
Magyar nyaromény sorsjegy kölcsön — — —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön — — —	94.00
Osztrák járadék papírban — — —	184. —
Osztrák járadék ezüstben — — —	143. —
Osztrák járadék aranyban — — —	97.25
Osztrák korona járadék — — —	93. —
1860. osztr. államsorsjegyek — — —	118.50
Osztrák magyar bankrészvény — — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény — — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény — — —	730. —
Magyar hitelrészvény — — —	748. —
London vista — — —	631.50
Páris vista — — —	689.50

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Belépési felhívás.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet 7-ik évtársulatába.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet 1909 január 1-én

új 7-ik évtársulatát kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takarításra buzdítsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyűjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki ki magát három éven keresztül hetenként legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4—5 részét minden kezes nélkül kölcsönként felvenni, mely kölcsönnél a legmértányosabb kamat lesz felszámítva.

Beiratás díj címén minden üzletész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási díj befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok útján teljesíthetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9—12-ig d. u. 3—5-ig teljesíthetők.

A nagyváradai hitelbank takarékos és segély szövetkezet igazgatósága.

!! Előleges értesítés !!

Benrád Albert

mintaéttermei a Fekete Sas bérpalotájában NAGYVÁRADON.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget miszerint 1908. november hóban pazar fényvel és kényelemmel berendezett

éttermeimet megnyitom.

Minden törekvéssel azon leszek, hogy b. vendégeim legmesszebb menő kívánalmainak is eleget tehessek. Gondoskodtam magyar és francia konyháról bel- és külföldi, ugyszintén saját termésű borokról s legjobb minőségű kőbányai sörökről, valamint feltűnést keltő finom kiszolgálásról. Ezen itt felsorolt előnyök mellett remélem a n. é. közönség szives bizalmát elnyerni.

Benrád Albert étterem tulajdonos, a Fekete-Sas-ban.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

Közgazdasági Koronás Takarékos és Hitel szövetkezet címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlet helyiségében és a körözött aláírási íveken eszközölhetők.

A heli egykoronás üzletrészek beszedését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

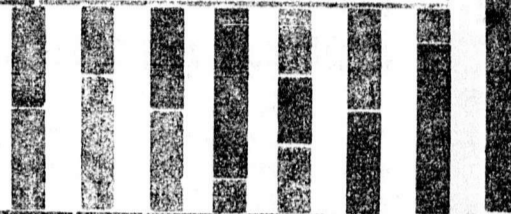

A kis-szántói

uradalom parcellázása folytán úgy az egész állatállomány, mint az összes

gazdasági felszerelés f. hó 18. és 19-én

önkéntes árverésen fog eladatni

Téli fürdő cura

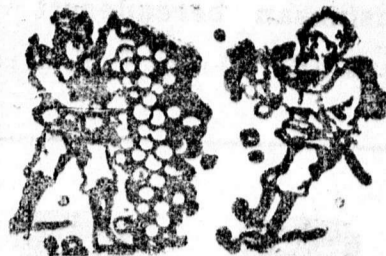
a Félix-gyógyfürdőben!

Európa leggazdagabb természetes forró és meleg kénes hőforrások, 49°C — 17 millió liter viz, napi mennyiség. Csúsz, (Reuma) köszvény és bőrbajok stb. ellen. Fürdő és ivó gyógymód. Szobákban a fürdőkben vezető zárt folyosók állandóan fűtve vannak, bármily időben meghülés veszélye nélkül lehet a curát eredménnyel használni.

Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, szoba, f. tés, világítás és fürdés **naponként 7 korona.**

Vasut állomás, posta, távirda, interurban telefont, a fürdő telepen. Prospektust ingyen küld az Igazgatóság.

Szőlő-oltványokat

szállít, fajtiszta sárgáért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek

és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti elő zöldboltvány-telep.

Tulajdonos: **Caspari Frigyes,** Medgyes 39. sz. (Nagyküküllő-megyé)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érkezett elismerő levelek, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől mint irásbeli bizonyítást szerezhet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

ERTESITÉS.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

rőfös és divatáru-cikkekben

— Kossuth-utca elején —

Pollák Zsigmond

divatáruházában van, hol a **tulhalmozott nagy raktár** kissebbitése végett minden itt fel nem sorolható cikkek **meglepő olcsó árban lesz árusítva.** — Tisztelettel

POLLÁK ZSIGMOND

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók. **Nagyvárad.**

Fióközletek:

Nagyvárad, Rákóczi ut Bazár épület. Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület. Finom és közönséges lábbelik.

Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest, Andrássy ut 17. Pécs, Király-utca 7. Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolt u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

Nagyvárad látványossága!

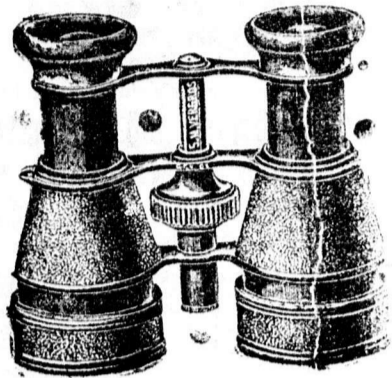
A Fekete Sas nagyszálloda megnyilt.

823. Helyi és Vidéki Telefonszám 823.

SOMOGYI és BETTER.

==== Kiadó. ====

Egy csinosan berendezett udvari szoba kiadó Fő-utca 7. II-ik emeleten.

Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia színházi látcsövek, ki-próbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látócsészénél Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya sárda.)

— Javítások rögtön eszközölte nek! —
— !! Saját műhely! —

BELÉPÉSI FELHIVÁS.

A „Biharmegyei Korona Takaré- és Hitelszövetkezet”

==== 1909. ÉVI JANUÁR HÓ 1-ÉN ÚJ ÉVTÁRSULATOT
==== KEZD, MELY 1911. DECEMBER VÉGÉIG TART. ====

A szövetkezetbe tagul bárki beléphet, ha legalább egy üzletrészt jegyez, vagyis legalább 1 koronának heti befizetésére kötelezi magát. A befizetett összeg három év leteltével, kamat és nyereséggel együtt a résztvevőknek készpénzben fizettetik vissza. Minden tag több üzletrészt jegyezhet.

A befizetési könyvecskék mindjárt a belépés alkalmával szolgáltatnak ki.

Vidéki tagok a befizetéseket posta cheque által teljesíthetik (portómentesen). A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és tagjainak lehetővé tenni, hogy szükség esetén gyorsan olesó kölcsönhöz juthassanak, nemcsak a befizetett összeg erejéig, hanem azon felül is. Most végződő évtársulatunk is igen szép eredménnyel működik; tagjai a rendes takarékpénztári kamatlábnál jóval magasabb osztalékban részesülnek.

A szövetkezet helyisége a „Biharmegyei Takarékpénztár” I. emeleti üzlethelyiségében van, Nagyváradon, Kossuth Lajos-utca 3. szám alatt.

Jegyzések itt, valamint a földszinten lévő váltóüzletben **már a mai naptól kezdve elfogadtatnak**, melyek mielőbbi eszközésére felkérjük a szövetkezet t. tagjait, valamint az ujonnan belépni szándékozókat.

Nagyvárad, 1908. november hó.

534 1-16

A „BIHARMEGYEI KORONA TAKARÉK- ÉS HITELSZÖVETKEZET” IGAZGATÓSÁGA:

Dr. Wallner Ödön
Schwartz Ferenc

Fleischhackker Gyula

Pekanovits Imre
Weinberger Jakab

➔ Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok ➔

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kosztüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collior blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban árusítatnak.

==== A legelegánsabb és legjobb kivitelű ====

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját mütermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el. Müvezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ARVAY JÁNOS és TSA budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.